

MAKTABGACHA TA`LIM TASHKILOTLARI TARBIYACHISINING KOMMUNIKATIV KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISH

DEVELOPMENT OF COMMUNICATIVE COMPETENCE OF EDUCATORS OF PRE-SCHOOL EDUCATIONAL ORGANIZATIONS

Aminova Gulnoza Nasritdinovna

Buxoro psixologiya va xorijiy tillar instituti

“Maktabgacha va boshlang`ich ta`lim kafedrası “ tadqiqotchi-o`qituvchisi

Annotatsiya:

Ushbu maqolada maktabgacha ta`lim tashkilotlarida tarbiyachining kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantirish haqida fikrlar bildirilgan. Tarbiyachining kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirishda kasbiy faoliyati, psixologik pozitsiyasi haqida fikrlar bildirilgan.

Kalit so`zlar: tarbiyachi, kommunikativ kompetensiya, pedagogik faoliyat, texnologiya, psixologik pozitsiya, adekvat.

Annotation:

In this article, opinions are expressed about the development of communicative competencies of educators in preschool educational organizations. Opinions were expressed about of the educator professional activity and psychological position in the development of communicative competence.

Key words: educator, communicative competence, pedagogical activity, technology, psychological position, adequate.

Bugungi ta`lim jarayoni oldiga qo`yilgan asosiy buyurtma jamiyatga raqobatbardosh mutaxassisni yetishtirib berishdan iborat. Tadqiqotlar natijalariga ko`ra, ko`pchilik ish beruvchilar mustaqil o`qib o`rganish, zarur hollarda tezkor va samarali qaror qabul qilish, o`z faoliyatini doimiy tahlil qilish (refleksiya) ko`nikmalariga ega bo`lgan xodim bilan shartnoma tuzishni ma`qul ko`radilar. Shuning uchun ham tarbiyachi avvalo, bilimli bo`lishi, o`zi yashab turgan o`lka hayotini bilishi, tabiat va jamiyatning qonuniyatlarini tushunishi, ijtimoiy faol bo`lishi, umumiy va

maktabgacha tarbiya pedagogikasini, bolalar ruhiyati va fiziologiyasini egallashi va bolalarning yosh xususiyatlarini bilishi kerak. Shuningdek, pedagogik tarbiyachining hodisalarni tahlil qilishga ilmiy nuqtai nazardan yondashuvi bolani har tomonlama rivojlantirish muvaffaqiyatini amalga oshirishga imkon beradi. Buning uchun o`sb kelayotgan yosh avlodni bilimlar bilan qurollantirish milliy qadriyatlarimiz, ma`naviyatimizni tiklash jahon madaniyati, milliy madaniyatimiz durdonalari bilan tanishtirish, ularni jismoniy sog`lom ma`naviy yetuk qilib tarbiyalashdek vazifalar qo`yildi. Buning uchun har bir tarbiyachi o`zini talab va nazorat qila bilishi davlatimiz maktabgacha ta`lim tashkilotlari oldiga qoygan talablarni amalga oshirishning garovidir.

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarining tarbiyachisining kasbiy kompetensiyasini shakllantirish - bu kasbiy, shuningdek, umumiy insoniy munosabatlarning kombinatsiyasidir, buning natijasida nafaqat o'quv jarayonini samarali boshqarish, balki vazifalarni bajarish jarayonida yuzaga keladigan qiyinchiliklarni muvaffaqiyatli hal qilish mumkin bo'ladi. Bu, shubhasiz, kasbiy pedagogik kompetensiyani takomillashtirish va pedagogik qobiliyatlarni rivojlantirishga ta'sir qiladi. Ta'limni rivojlantirishning ushbu bosqichida kompetensiyaga asoslangan yondashuv maktabgacha tarbiyachilar faoliyatida yetakchi yo'nalish hisoblanadi. Ushbu maktabgacha ta'lim tashkiloti tarbiyachilar kasbiy kompetensiyasi - bu maktabgacha ta'lim tashkiloti tarbiyachilarning malaka vazifalarini aniq bajarish uchun zarur bo'lgan tajriba, bilim ko'nikmalari, texnika va usullarni o'zlashtirish. Maktabgacha tarbiyachining kasbiy kompetensiyasi bu kompetensiyalar majmuasidir: uslubiy, psixologik va pedagogik, kommunikativ, tadqiqot, taqdimot, AKT kompetensiya, hissiy kompetensiya.

Kasbiy vakolatlarni takomillashtirish va rivojlantirish yo'lida yosh maktabgacha ta'lim tashkiloti tarbiyachisi quyidagi bosqichlardan o'tishi kerak:

Maktabgacha ta'lim tashkiloti tarbiyachining kasbiy vakolatlarini rivojlantirish
Uslubiy birlashmalarda, ijodiy guruhlarda ishlash

Tadqiqot faoliyati

Innovatsion faoliyat, yangi pedagogik texnologiyalarni rivojlantirish

Pedagogik tanlovlarda, ilmiy-amaliy konferensiyalarda faol ishtirok etish

Ilg'or ish tajribani ommalashtirish

Maktabgacha ta'lim tashkilotidagi tarbiyachining ishi sezgi, ilhom, topqirlik va zukkolik bilan ajralib turadigan faoliyat sifatida tavsiflanadi. Pedagogning ijodiy

faoliyati shablon bo'yicha amalga oshirilmaydi, chunki uning ajralmas tarkibiy qismlari o'ziga xoslik, klishelardan voz kechish, ajablanish, vaziyatga qarab intuitiv harakat qilish qobiliyatidir. Hozirgi vaqtda nafaqat tarbiyachi, balki pedagog-tadqiqotchi, pedagog - psixolog, pedagog - texnolog talabga ega, shuning uchun maktabgacha tarbiyachining kasbiy kompetensiyasining asosiy tarkibiy qismlaridan biri uning o'zini o'zi boshqarish qobiliyatidir. Tarbiyachining o'z-o'zini tarbiyalashi uning kasbiy faoliyatining zaruriy shartidir. Jamiyat doimo pedagog va tarbiyachi, o'qituvchi oldiga eng yuqori talablarni qo'ygan. Boshqalarga o'rgatish uchun u hammadan ko'proq bilishi kerak. O'z-o'zini tarbiyalash - bu shaxsning o'zi tomonidan boshqariladigan maqsadli kognitiv faoliyat; fan, texnika, madaniyat va hokazoning har qanday sohasida tizimli bilimlarni egallash. O'z-o'zini tarbiyalash jarayoni bu quyidagi faoliyatdir:

ixtiyoriy ravishda amalga oshiriladi;

ongli ravishda amalga oshiriladi;

shaxsning o'zi tomonidan rejalashtiriladi, boshqariladi va nazorat qilinadi.

Kommunikativ kompetensiya tarbiyachining kasbiy kompetensiyasining asosiy tarkibiy qismidir. U quyidagilarni o'z ichiga oladi: nutqni rivojlantirishning yuqori darajasi, bu odamning muloqot jarayonida ma'lumotni erkin idrok etish va uzatish imkonini beradi; faol tinglash qobiliyatlari, fikr-mulohazalarni shakllantirish; suhbatdoshni shaxs sifatida to'g'ri baholash va ushbu baholashga qarab o'z muloqot strategiyasini tanlash qobiliyati; vaziyatga adekvat munosabatda bo'lish va o'z kommunikativ maqsadlariga erishish uchun uning o'ziga xos xususiyatlaridan foydalanish, suhbatdoshda o'z shaxsiyatini ijobiy his qilish qobiliyatidir.

Xususan, maktabgacha ta'lim tashkiloti tarbiyachisi bolani yangi narsalar, hodisalar dunyosiga jalb etish, uni qiziqarli ishlarga jalb qilish, faoliyat mavzusiga aylantirish juda qiyin. Bu ko'p jihatdan an'anaviy ravishda kelajakdagi maktabgacha ta'lim tashkiloti tarbiyachilarining kasbiy tayyorgarligi, avvalambor, o'quv faoliyatini rejalashtirish, dasturlarni amalga oshirish, texnologiyalarni o'zlashtirish, bolalar faoliyatini mo'ljallangan jarayon bo'yicha tashkil etishga qaratilganligi bilan bog'liq.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

- 1.Бердиева Х.М. Развитие профессиональных коммуникативных навыков педагогов в сфере образования.
- 2.Mayer A.A. Maktabgacha ta'lim o'qituvchisining kasbiy malakasi modeli / A.A.

Mayer // Pedagogik menejment asoslari. 1-son.

3.Xoxlova O.A. O`qituvchilarning kasbiy kompetentsiyasini shakllantirish Maktabgacha ta'lim katta tarbiyachisining qo`llanmasi. 3-son.

4. X.Meliyev, O.Jamoliddinova, K.Risqulova. Tarbiyachining kasbiy komponenti va mahorati. Zarvaraq nashriyoti-2021

